

A DRÁVA

a kis csér folyója

Az egykor őshonos madárfaj mára szinte teljesen eltűnt a Dráváról

A kis csér (*Sterna albifrons*) a Dráva egyik legritkább fészkelő madara. Az élőhelyi adottságoknak megfelelően a folyó szlovén, horvát és magyar szakaszán őshonos. A gátépítések miatt a '80-as, '90-es években a szlovéniai Maribor és a horvátországi Légrád között megsemmisültek a fészkelőhelyek, ezért a mintegy 100 költő párból álló populáció eltűnt Szlovéniából és az érintett horvát területekről. Ma már csak nagyon kevés fészekrakásra alkalmas folyószakasz maradt.

Európa többi részén hasonló a helyzet: jelentősebb állomány a Dráván kívül csak a franciaországi Loire, és a lengyelországi Visztula mentén fészkel, illetve a Száván ismeretes még a faj előfordulása. A kis csér felkerült Európa legveszélyeztetettebb madárfajainak listájára.

Az utolsó költőhelyek

Napjainkra a Dráva mentén mindössze a magyar-horvát határ egyes szakaszain vannak fészkelésre alkalmas kavics- és homokzátonyok Őrtilos és Vízvár között, valamint Drávaszabolcs térségében. A folyónak ezen szakaszán ezek számítanak a legértékesebb élőhelyeknek, kiemelve a határfolyó ökológiai értékét. A fészkelő populáció mindössze 15 párból áll és négy helyen fordul elő: Zákány, Vízvár, Drávaszabolcs és a horvátországi Repaš települések közelében. .

A kis csér jelenléte a természetközeli állapotok bizonyítéka

A kis csér jelenléte az egyik legjobb bizonyíték arra, hogy a folyó természetközeli állapotokat őriz. Élete szorosan összefügg azzal, hogy hol vannak olyan szakaszok, ahol a folyó még zátonyokat épít és rombol, és saját maga alakítja a medrét. Mivel kizárólag kavics- és homokzátonyokon rak fészket, valamint a sekély öblökben szaporodó halakkal táplálkozik, ezért létszükséglet számára az ilyen jellegű folyószakaszok létezése.

A folyó vízjárása és az üledék-utánpótlás az érintett folyószakaszokon ebből a szempontból egyre rosszabb. A kis csér csak akkor tud fészkelni, ha a tavaszi árhullámok levonulása után kavicszátonyok jelennek meg a folyómederben.

Európában ma már nagyon kevés folyó nyújt fészkelő helyet a kis cséreknek. Az egyik ilyen a Dráva magyar-horvát folyószakasza.

Kavicszátony Repaš-nál
© A. Mohl / WWF

A Dráva kavics és homokzátonyai a kis csérek kedvelt fészekrakó helyei.

Veszélyeztetett fajok listáján

A kis csér több más fajjal osztozik a fészkelésre alkalmas zátonyokon. A Dráván. 1997-ben mintegy 45 pár küszvágó csér (*Sterna hirundo*) és öt pár kis csér költött együtt a Repaš közelében lévő kavicszátonyon. Emellett billegető cankó (*Acitis hypoleucos*) és kis lile (*Charadrius dubius*) fordul elő a folyón.

Ahol a folyó homokzátonyokat hoz létre és a partoldal ezt lehetővé teszi, ott gyakori fészkelő madár a parti fecske (*Riparia riparia*), a gyurgyalag (*Merops apiaster*), és a jégmadár (*Alcedo atthis*).

A mintegy 15 fészkelő pár el fog tűnni a Dráva mellől, amennyiben folytatódik a kavicskitermelés a magyar-horvát határon

A kis csért és élőhelyét EU jogszabályok védik

Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása előírja a kis csér és élőhelye védelmét. Az EU Madárvédelmi Irányelve szerint a kis csér veszélyeztetett faj, az Élőhelyvédelmi Irányelv pedig előírja élőhelyeinek, tehát a kavics- és homokzátonyoknak a védelmét. Ezek értelmében az olyan területek, mint a Dráva, a Natura 2000 hálózat része kell, hogy legyenek.

A Víz Keretirányelv megköveteli az értékes vizes élőhelyek megőrzését, és a jó ökológiai státusz fenntartását, illetve kialakítását. A kis csér védelme a horvát természetvédők számára is kitűzött cél: a Nemzeti Biodiverzitás Stratégia szerint a kis csér kiemelt helyen szerepel a védelemre szoruló fajok között.

Kis csérek © C. Haraszthy

Vízügyi beavatkozások hatásai

A mederfenntartási munkálatok és a folyóból történő kavicsbányászat komolyan veszélyezteti a kis csér utolsó fészkelő egyedeit a Dráva mentén. A folyón további beavatkozásokat terveznek, ezért a Dráván fészkelő utolsó kis csér párok fennmaradása nagyon bizonytalan.

Kavicskitermelés Repaš-nál
© D. Reeder/WWF

Példák az emberi beavatkozásra

- **Botovo/Zákány:** A fészkeknek helyet adó kavicszátonyokat a horvát oldalon a mederfenntartási munkálatok keretében 2000 óta folyamatosan bányásszák.

- **Repaš:** 2003-ban egy Repaš és Molve közti fészkelőhely semmisült meg gátépítés során, mely gátat folyószabályozási céllal építettek.

A horvát természetvédelmi hatóságok illegális beavatkozásnak nyilvánították az esetet, és azonnali helyreállításra szólították fel a bányavállalatot. A helyreállítás azóta is várat magára.

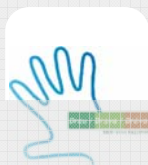
- **Vizvár/Ferdinandovac:** 2002-ben további potenciális fészkelőhelyeket semmisítettek meg a folyónak ezen a szakaszán, magyar és horvát oldalán egyaránt.

- **Donji Miholjac/Drávaszabolcs:** A folyamatos homokbányászat miatt a természetes élőhelyek visszaszorulóban vannak, és a fészkelőhelyek száma csökken.

Célok és feladatok

Első lépésben a kavicskitermelésnek kell gátat szabni, és le kell állítani a mederfenntartási munkálatokat a négy említett élőhely közelében. A kis csér drávai populációjának fenntartása érdekében viszont nem elég ennek a négy folyószakasznak a védelme. A folyó többi szakaszán is meg kell adni annak lehetőségét, hogy a folyó maga alakítsa medrét és saját maga új fészkelőhelyeknek alkalmas zátonyokat tudjon építeni. Az EU Víz Keretirányelvével és az Élőhely-, valamint a Madárvédelmi Irányelvvel összhangban kell elvégezni a vízügyi beavatkozásokat, meghagyva a teljesen érintetlen folyószakaszokat is.

Gruber Tamás,
WWF Magyarország,
+36 1 214-5554
tamas.gruber@wwf.hu
www.wwf.hu